

ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ, KOMUNÁLNÍ ODPAD

<https://www.flickr.com/photos/ronnynussbaum/8648840039>



Jakub Hanák

OSNOVA

- místo odpadového hospodářství v ekopolitice
 - pojmy, principy a cíle odpadové politiky
 - trendy a budoucnost
- nástroje odpadového hospodářství
- komunální odpad
 - definice; povinnosti; problémy

MÍSTO ODPADOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ V EKOPOLITICE

- produkce odpadů
 - spjata s existencí naší civilizace
 - znečišťuje a poškozují ŽP
 - ztráta primárních surovin
 - energetická soběstačnost
 - zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu
 - únosná finanční zátěž obyvatel při nakládání s odpady
 - průmysl odpadového hospodářství
- odpadová politika má nezpochybnitelné místo v rámci ekologické politiky a koncepci udržitelného rozvoje

SVĚTOVÉ TRENDY

- světová produkce odpadu výrazně **stoupne**
 - růst ekonomik a střední třídy v tzv. rozvojových zemích
- **nedostatečné způsoby nakládání s odpady** v rozvojových zemích ⇒ zdravotní rizika i poškození životního prostředí
 - ztráta surovin, více skleníkových plynů, znečištění vod a ovzduší
 - likvidace nebezpečných odpadů v nevyhovujících podmínkách
 - podceňovaná problematika, nedostatek financí a organizace
- stagnuje **produkce komunálního odpadu** i v zemích OECD
- srov. Environmentální výhled OECD do roku 2030 či Global Waste Management Outlook
 - <http://www.unep.org/ietc/InformationResources/Events/GlobalWasteManagementOutlookGWMO/tabid/106373/Default.aspx>

K ILUSTRACI

Accra, Ghana, 2011



http://news.mongabay.com/2011/0909-moukaddem_ewaste.html

Neapol 2008



http://www.nytimes.com/2008/06/09/world/europe/09trash.html?pagewanted=all&_r=0

“Přibližně 3,5 miliardy lidí, polovina světové populace, nemá přístup k odpadovým službám.” David Newman,
President, ISWA

ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

- komplex různých činností, které jsou spjaty se vznikem a následným nakládáním s odpady
 - **nakládání s odpady** = obchodování s odpady, shromažďování, sběr, výkup, přeprava, doprava, skladování, úprava, využití a odstranění odpadů
 - § 4 odst. 1 písm. e) zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech
 - **nástroje**: ekonomické, osvětové (informační), vědecké, organizační a institucionální (podrobněji dále)
- též **dozor** nad těmito činnostmi a následná péče o zařízení, kde je s odpady nakládáno

ODPAD?



ODPAD PODLE PRÁVA

- každá **movitá** věc
- pokud se jí osoba **zbavuje**, má úmysl nebo povinnost se jí zbavit
- zbavování se
 - předání v zařízení pro nakládání s odpady
 - samotná osoba – lze ovšem jen v povoleném zařízení
 - domněnka zbavení se, zaniklo-li její původní účelové určení
- **druhy odpadů:**
 - podle vlastností – nebezpečný/ostatní odpad
 - podle původce – komunální/živnostenský/ostatní
 - podle složení - katalog odpadů (vyhláška č. 93/2016 Sb.), zvláštní režim: těžební odpady, výbušniny, léčiva, mrtvá zvířata atd.

ODPAD?

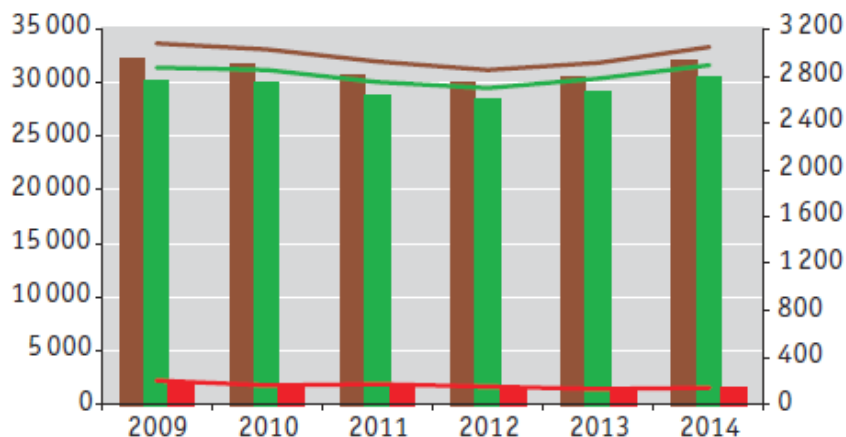


VEDLEJŠÍ PRODUKT

- látka nebo předmět vzniklý při výrobním procesu, jehož prvotním cílem není výroba tohoto předmětu (**výrobní reziduum**), není odpadem pokud:
 - vzniká jako nedílná součást výroby
 - je její další využití zajištěno
 - lze využít přímo bez dalšího zpracování jiným než je běžná výrobní praxe
 - je její další využití zákonné
- srov. okamžik, kdy odpad přestává být odpadem

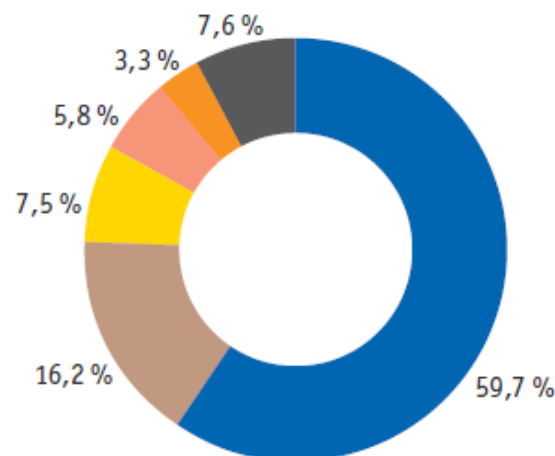
Graf 1 → Celková produkce odpadů, celková produkce ostatních a nebezpečných odpadů v ČR [tis. t], celková produkce odpadů na obyvatele v ČR [kg.obyv.⁻¹], celková produkce ostatních a nebezpečných odpadů na obyvatele v ČR [kg.obyv.⁻¹], 2009–2014

Celková produkce odpadů, celková produkce ostatních a nebezpečných odpadů [tis. t] Celková produkce odpadů na obyvatele, celková produkce ostatních a nebezpečných odpadů na obyvatele [kg.obyv.⁻¹]



- Celková produkce odpadů (levá osa)
 - Celková produkce ostatních odpadů (levá osa)
 - Celková produkce nebezpečných odpadů (levá osa)
 - Celková produkce odpadů na obyvatele (pravá osa)
 - Celková produkce ostatních odpadů na obyvatele (pravá osa)
 - Celková produkce nebezpečných odpadů na obyvatele (pravá osa)
- Zdroj: CENIA, ČSÚ²

Graf 2 → Struktura celkové produkce odpadů v ČR [%], 2014



Zdroj: CENIA

- Stavební a demoliční odpady (skupina č. 17 Katalogu odpadů)
- Komunální odpady (skupina č. 20 Katalogu odpadů)
- Odpady ze zařízení na zpracování odpadů (skupina č. 19 Katalogu odpadů)
- Odpady z tepelných procesů (skupina č. 10 Katalogu odpadů)
- Odpadní obaly (skupina č. 15 Katalogu odpadů)
- Ostatní skupiny odpadů

ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ - ZÁSADY

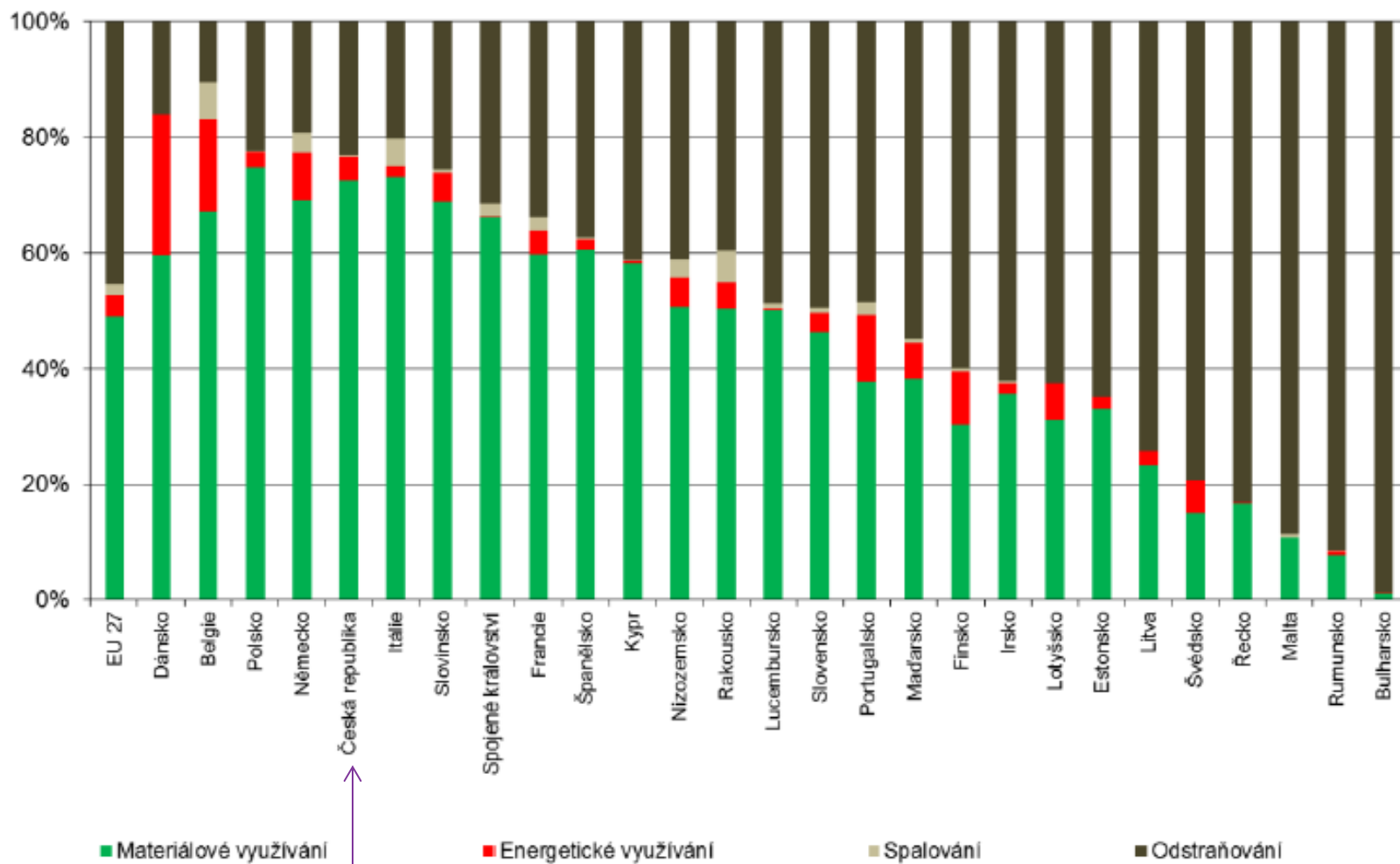
- **zásada prevence**
 - hierarchie nakládání s odpady
- **zásada odpovědnosti původce**
 - rozšířená odpovědnosti výrobce; znečišťovatel platí
- **zásady soběstačnosti a blízkosti**
 - přeshraniční přeprava odpadů; negativní externality ze zařízení pro nakládání s odpady
- **zásada integrace**
 - promítnutí do všech politik

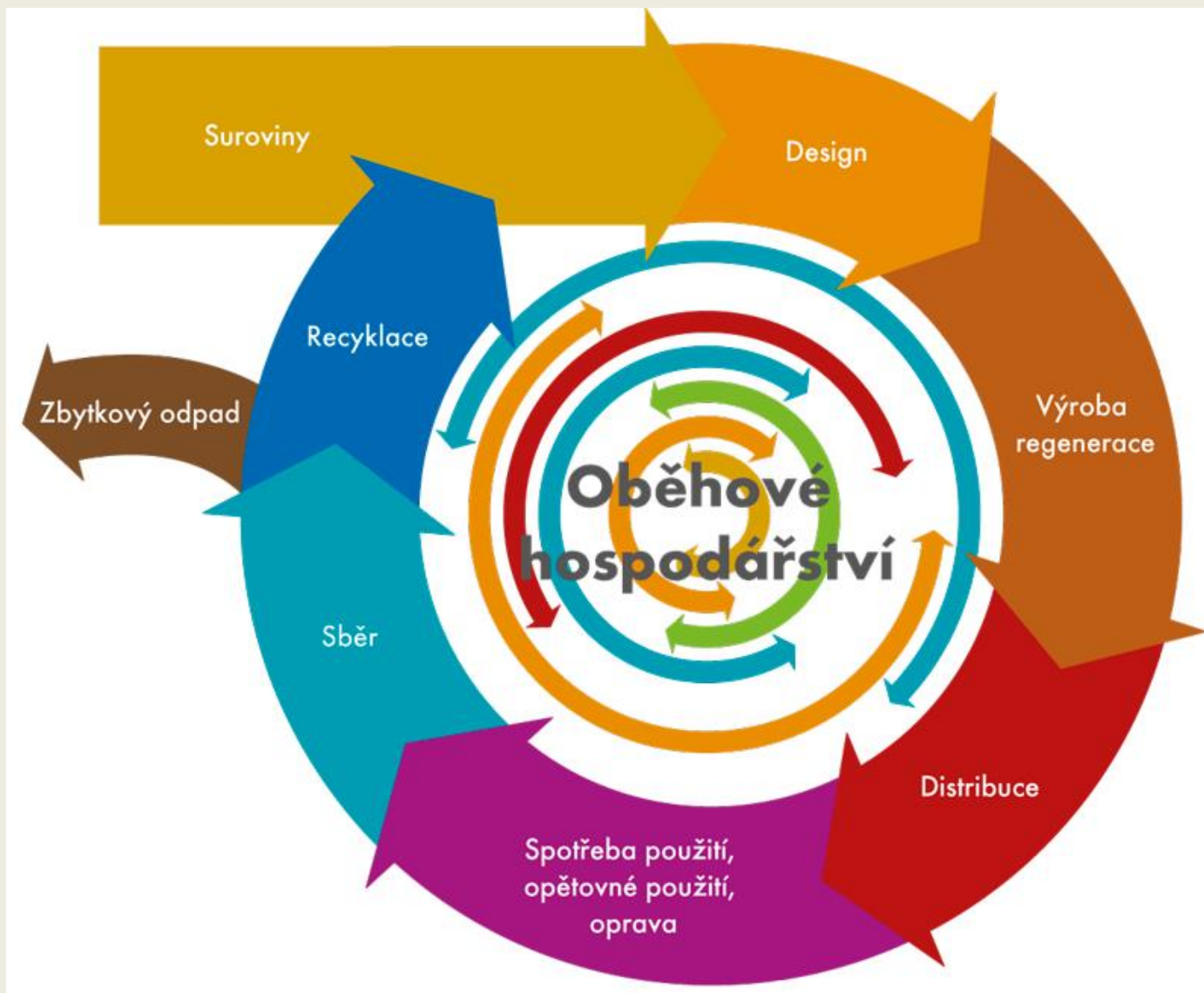
HIERARCHIE NAKLÁDÁNÍ S ODPADY



zdroj: <http://www.odpady-ape.cz>

Graf 4 → Mezinárodní srovnání struktury nakládání s odpady [%], 2010





<http://www.statistikaamy.cz/2016/02/statistika-obehoveho-hospodarstvi/>

CÍLE ODPADOVÉ POLITIKY - SHRNUÍ

- omezit používání neobnovitelných zdrojů
- minimalizovat nepříznivé účinky odpadů na lidské zdraví a životní prostředí
- prakticky uplatňovat hierarchii nakládání s odpady, resp. koncept 3R (reduce, reuse, recycle)
 - postupný zákaz skládkování odpadů
- přejít k tzv. oběhové hospodářství (*circular economy*) s téměř nulovým zbytkovým odpadem



NÁSTROJE ODPADOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ

NORMATIVNÍ NÁSTROJE OH

- stanoveny prameny práva, závazné a vynutitelné
 - povinnosti a zákazy
 - povolení a souhlasy
 - kontrola a právní odpovědnost
- směrnice EP a Rady č. 2008/98, o odpadech
 - připravována revize -
http://ec.europa.eu/environment/waste/target_review.htm
- zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech
 - pravidelné novelizace, široká věcná působnost
 - podrobně v právu životního prostředí
 - http://www.mzp.cz/cz/zakon_odpady_zmeny

KONCEPČNÍ (POLITICKÉ) NÁSTROJE OH

- závazné x politické dokumenty
- specializované x součást obecnějších koncepcí
- **závazné plány odpadového hospodářství**
 - pro ČR – kraje – obce – dříve i původce odpadů
 - ve formě nařízení vlády [č. 352/2014 Sb. – pro 2015-2024], resp. vyhlášky kraje
 - http://www.mzp.cz/cz/plan_odpadoveho_hospodarstvi_cr
- **Program předcházení vzniku odpadu**
 - http://www.mzp.cz/cz/predchazeni_vzniku_odpadu_navrh

PŘÍKLADY KONCEPCÍ S VAZBOU NA ODPADY

■ Státní politika životního prostředí (2012-2020)

- priorita 1.2: Prevence a omezování vzniku odpadů a jejich negativního vlivu na životní prostředí a podpora jejich využívání jako náhrady přírodních surovin
- cíle pro rok 2020: např. využít 70 % odpadů a 80 % odpadu z obalů, více energeticky využívat odpady, účinně kontrolovat přeshraniční přepravu odpadů, podpořit opravy výrobků atd.
- http://www.mzp.cz/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi

■ Politika druhotných surovin

- přeměna odpadů na zdroje
- zvýšení soběstačnosti, snížení materiálové a energetické náročnosti
- <http://www.mpo.cz/dokument153352.html>

■ Energetická koncepce ČR

- při výrobě energie omezit vznik odpadů
- výroba energie z OZE – zmíněna biomasa, spalování odpadů

EVROPSKÁ ÚROVEŇ

- **7. Akční program EU pro životní prostředí (do 2020)**
 - součást prioritního cíle č. 2 - Přeměnit EU v zelené a konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství účinně využívající zdroje
- konstatování, že se řádně nenakládá s odpadem; velké rozdíly mezi jednotlivými státy
- ambicióznější cíle a podpora a chytrá regulace
 - uplatňovat tržní nástroje; **zvýšit odpovědnost výrobců (ekodesign); změnit chování spotřebitelů**; přísně uplatňovat hierarchii nakládání s odpady; odstranění skládek; výzkum a vývoj etc.
- výstupem je mj. směrnice o odpadech (č. 98/2008)

OBĚHOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ: BALÍČEK

- Sdělení Komise „**Uzavření cyklu – Akční plán EU pro oběhové hospodářství**“ - COM(2015)0614 final
 - <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52015DC0614>
- výběr z cílů:
 - do roku 2025 zvýšit úroveň přípravy k opětovnému použití a recyklace KO nejméně na 60 % hmotnosti
 - do roku 2030 zvýšit úroveň přípravy k opětovnému použití a recyklace KO nejméně na 65 % hmotnosti
 - snížit množství skládkovaného KO do roku 2030 na 10 % celkového množství vzniklého KO
 - 65 % recyklace všech obalových odpadů v roce 2025

EKONOMICKÉ NÁSTROJE OH

- funkce: motivační – internalizační - akumulární
- poplatky
 - za skládkování odpadu
 - platby FO za „likvidaci“ komunálního odpadu
- zajištění povinnosti
 - finanční rezerva na rekultivaci a asanaci skládky
 - zálohy na obaly
 - recyklační poplatky (autovraky, elektroodpad)
- dotace a podpory

OSTATNÍ NÁSTROJE OH

■ informační

- informační systém odpadového hospodářství

- <http://isoh.cenia.cz/groupisoh/>

- odborná periodika

- <http://www.odpadoveforum.cz/cz/>

- <http://odpady.ihned.cz/>

- osvěta a poradenství

■ dobrovolné

- systém environmentálního řízení a auditu (EMAS)

- ekodesign výrobků

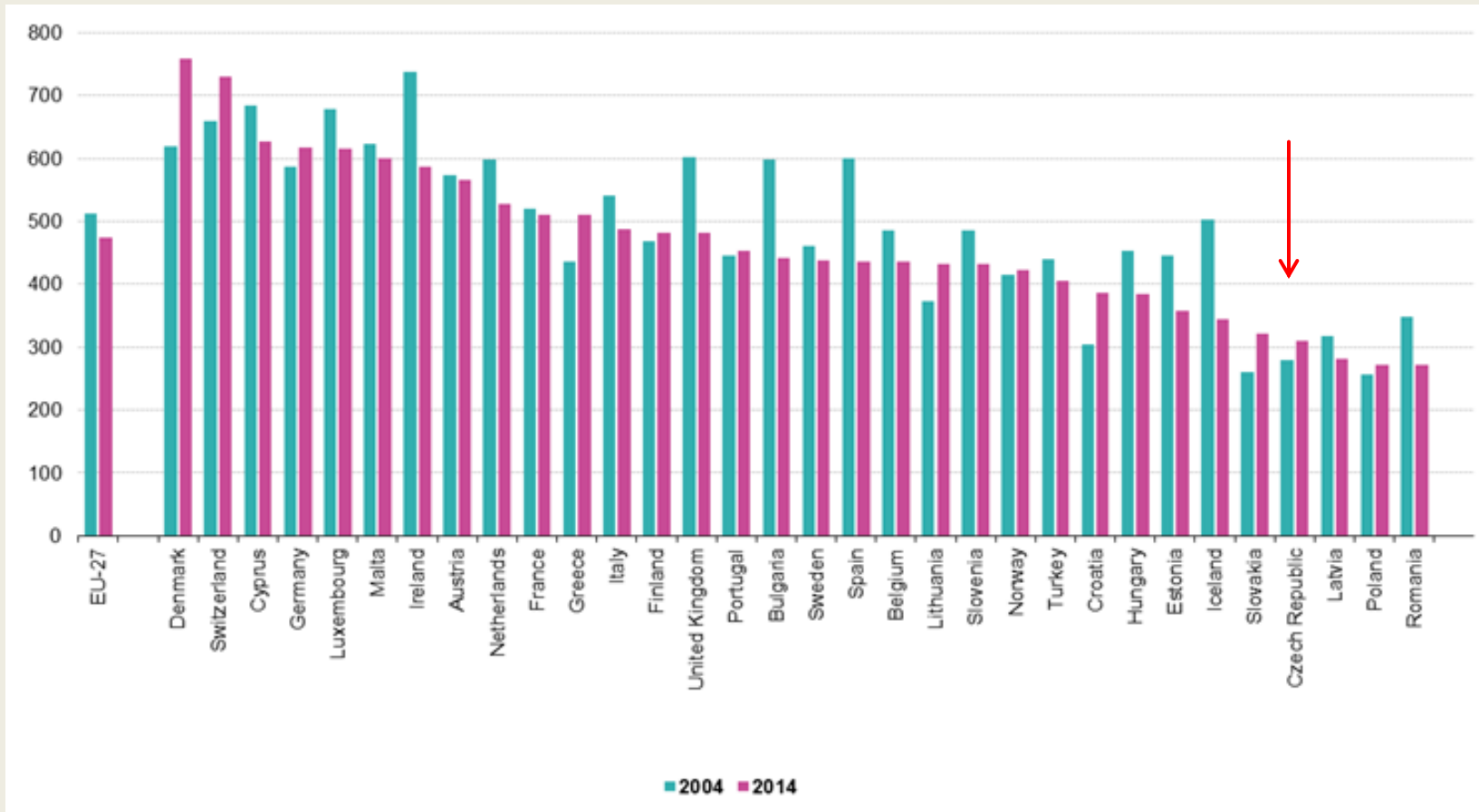


KOMUNÁLNÍ ODPAD

KOMUNÁLNÍ ODPAD

- dle § 4 odst. 1 písm. b) „*veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti FO a který je uveden jako komunální odpad v Katalogu odpadů, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických osob nebo FO oprávněných k podnikání*“
- **původcem je obec** (od odložení na určené místo)
 - obecně závazné vyhlášky obcí
 - povinné třídění (viz dále)
 - platby

PRODUKCE KOMUNÁLNÍHO ODPADU NA OBYVATELE V EU



• [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Municipal_waste_generated_by_country_in_2004_and_2014,_sorted_by_2014_level_\(kg_per_capita\).png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Municipal_waste_generated_by_country_in_2004_and_2014,_sorted_by_2014_level_(kg_per_capita).png)

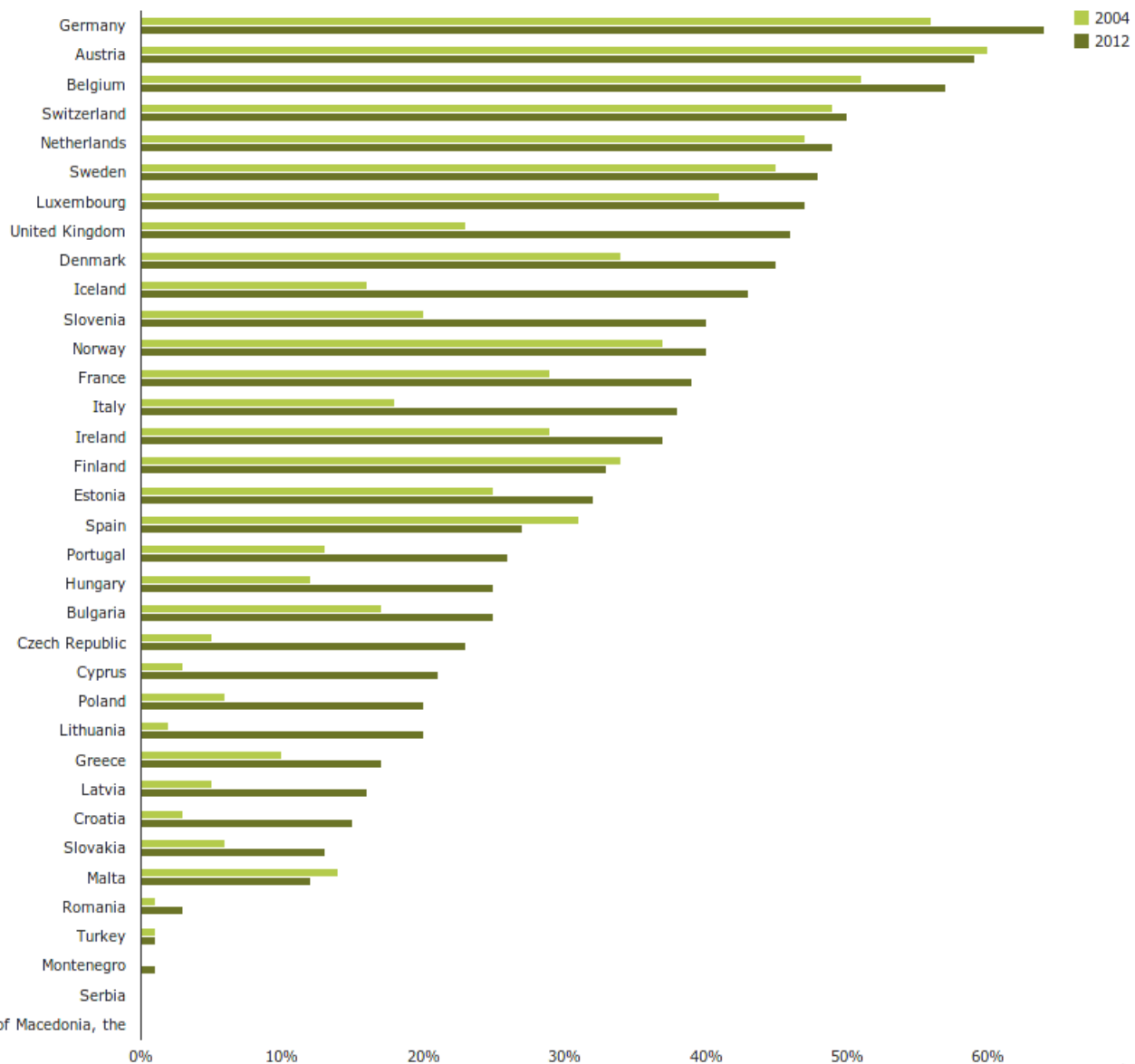
Tabulka 1 → Vybrané způsoby nakládání s komunálními odpady v ČR vztažené k celkové produkci komunálních odpadů [%], 2009–2014

Způsob nakládání [%]	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Podíl energeticky využitých komunálních odpadů	6,0	8,9	10,8	11,8	11,9	11,8
Podíl materiálově využitých komunálních odpadů	22,7	24,3	30,8	30,4	30,2	34,7
Podíl komunálních odpadů odstraněných skládkováním	64,0	59,5	55,4	53,6	52,2	48,3
Podíl komunálních odpadů odstraněných spalováním	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,07

Data byla stanovena podle metodiky Matematické vyjádření výpočtu „soustavy indikátorů OH“ platné pro daný rok.

Zdroj: CENIA

Country comparison – Municipal waste recycled and composted in each European country



KOMUNÁLNÍ ODPAD?



PLATBY ZA KOMUNÁLNÍ ODPAD

„PAUŠÁLNÍ“



- každý v obci
- bez ohledu na množství
- vysoká úspěšnost sběru
- snadná administrativa
- místní poplatek (565/90)

„PAYT“

- vlastník popelnice
- podle množství
- více černých skládek (!?)
- hůře proveditelné
- poplatek za odpad (§17a)

K DISKUZI

Mnozí nájemníci jihlavských bytů musí za svoz odpadu zaplatit dvakrát

22. ledna 2015 15:30    

Desítkám lidí v Jihlavě hrozí, že budou muset dvakrát zaplatit poplatek za svoz a uložení komunálního odpadu pro letošní rok. Činí 680 korun. Může za to vyhláška města v kombinaci se zněním jednotlivých nájemních smluv a solventností majitelů pronajímaných bytů.



Ilustrační snímek | foto: Ondřej Littera, MAFRA

Reklama

http://jihlava.idnes.cz/poplatky-za-svoz-odpadu-v-jihlave-dlr-/jihlava-zpravy.aspx?c=A150122_144322_jihlava-zpravy_mv

Lidé by měli platit za odpad spravedlivé poplatky, prosazuje nová petice

27.3.2013 - ČR / PRAHA | Tiskové zprávy

Snížení poplatků za svoz odpadu by lidem mohly přinést změny odpadové legislativy, které prosazuje sdružení Arnika novou peticí „Co vytrídíš, neplatíš!“. Ceny za likvidaci odpadu jsou totiž v drtivé většině měst nespravedlivé a stejnou sumu platí lidé poctivě třídící, ale i ti, kteří na recyklaci nemyslí. Navíc čím méně odpadů budou domácnosti vyhazovat, tím větší úspory dosáhnou. To platí i pro obce a státní pokladnu. Petice je adresována politikům od obecních zastupitelstev až po členy vlády. Je možné ji podepsat na petičním archu i [elektronicky >>](#) Petici uvedla malým happeningem na pražském Náměstí Republiky. (Fotografie z akce ke stažení [ZDE](#).)



„Považujeme za nutné, aby byli lidé, kteří poctivě třídí odpad, nějakým způsobem zvýhodněni před těmi, kteří bezmyšlenkovitě házejí všechno do jedné popelnice. Petice proto požaduje, aby zákon motivoval obce k zavedení takových poplatků, které budou spravedlivé. Čím víc budou rodiny třídít a čím méně produkovat odpad, tím nižší poplatek budou platit za jeho likvidaci,“ popisuje hlavní požadavek petice předseda sdružení Arnika Jindřich Petrlík. „Požadujeme také, aby ministr životního prostředí prosadil zvýšení míry recyklace odpadů z domácností i živností na 50 %, místo aby lil peníze do nesmyslných a drahých spaloven,“ dodává Petrlík.

<http://arnika.org/lide-by-meli-platit-za-odpad-spravedlive-poplatky-prosazuje-nova-petice>

TŘÍDĚNÍ ODPADU

- důvod: možnost odpad znovu využít
- **povinnost** obce: kovy, papír, sklo, plasty + bioodpad rostlinného původu + nebezpečné složky
 - vyhláška č. 321/2014 Sb. – pravidlo „jednoho kontejneru“
- od 2024 zakázáno ukládat na skládky směsný komunální odpad a využitelné odpady stanovené prováděcím předpisem
 - snížit množství BRKO ukládaného na skládku
 - materiálově využít 50% z těchto odpadů do roku 2020





K DISKUZI



<http://dewibatwoman.blogspot.cz/2013/10/dumpster-diving.html>

K DISKUZI

Konec igelitek zdarma. Česko chce zavést přísnější pravidla než Brusel

3. února 2016 7:03    

Na konci roku už zřejmě zákazníci v obchodech nedostanou žádnou igelitovou tašku. Počítá s tím novela zákona o obalech, kterou zveřejnilo ministerstvo životního prostředí. Česko chce nad rámec evropské normy zakázat i rozdávání silnějších igelitek.



(ilustrační snímek) | foto: Viktor Chlad, MAFRA

http://ekonomika.idnes.cz/igelitky-jen-za-penize-ty-zdarma-stat-zakaze-fmt/ekonomika.aspx?c=A160202_143554_ekonomika_chrs

- Lehké plastové odnosné tašky nesmějí být v místě prodeje výrobků spotřebiteli poskytovány bezplatně. To neplatí, jde-li o velmi lehké plastové odnosné tašky.

- <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNA6LEY6D9>

K DISKUZI

